

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Ана Владимирова Джумалиева,

**преподавател във Варненския свободен университет „Черноризец
Храбър“, председател на Комисията за защита от дискриминация и
член на научно жури за присъждане на образователна и научна степен
„доктор“ на Мария Хаджипетрова-Лачова, докторант на
самостоятелна подготовка**

с тема на дисертационния труд:

„ПОЛИТИКАТА НА ЕС В СРЕДИЗЕМНОМОРСКИЯ РЕГИОН“

**по научна специалност „Международно право и международни
отношения“ в професионално направление 3.6 Право,**

ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

I. Обща оценка на кандидата

Мария Хаджипетрова-Лачова завършва петгодишен курс на обучение по специалност „Приложна лингвистика“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“ като е придобива специализация – Преподаване на чужд език във ВУЗ. От февруари 2011 г. на основание чл. 119 от КТ е назначена на длъжност „главен асистент“. През м. октомври на същата година завършва магистърска програма „Европейска интеграция“ в ПИФ на ЮЗУ „Н. Рилски“. Като преподавател в катедра „Международно право и международни отношения“ участва в множество квалификационни курсове и научни конференции, свидетелство за което са значителният брой публикации в областта на външната политика на Франция и ЕС.

Колегата Хаджипетрова активно участие в техническото обезпечаване на кандидат-студентски, семестриални и държавни изпити, както и в изготвянето на документация, свързана с учебните програми и

планове на специалностите „Международни отношения“ и „Европеистика“. Член е на Асоциацията на преподавателите по и на френски език в България и на Алианс Франсез – Благоевград.

II. Общо представяне на дисертационния труд и представените от докторанта материали

Представеният за защита дисертационен труд на тема **„Политиката на Европейския съюз в Средиземноморския регион“** представлява завършено научно изследване в едно от специфичните направления на Общата външна политика и политика за сигурност на ЕС.

В структурно отношение изследването включва увод, три глави, заключение и използвана литература, като неговия обем е 239 страници. Научният апарат е богат и се състои от общо 318 бележки под линия. Особен интерес представляват многобройните **графики, таблици, фигури и карти**, например на с. 110, 117, 118, 128, 133, 162, 164, 166-168, 175, чието присъствие безспорно онагледява анализа и направените изводи в изложението. Докторант Хаджипетрова-Лачова е представила подробен списък от използвани материали на български, руски, френски и английски език, както и сайтове на академични среди, занимаващи се с разглежданата проблематиката.

Първа глава от научното изследване със заглавие „Средиземноморският регион – теоретичен, исторически и съвременен дискурс“ има предимно ретроспективен характер. Разяснени са съществуващите в световната научна литература понятия за Средиземноморския регион и е конкретизирано значението на използвания в научния труд термин. В тази глава авторът се съсредоточава върху политическото развитие на югоизточните държави след процеса на деколонизацията. В контрастивен/съпоставителен план са разгледани опитите на новосформиралите се държави да намерят свой път на развитие

и стремежът на западноевропейските държави да запазят своето влияние в тях. Именно установените исторически, икономически, търговски и културни връзки по-късно предопределят изготвянето и провеждането на самостоятелна външна политика на Европейския съюз, насочена към тях. Като приносен момент в тази глава може да се посочи направената оригинална периодизация в развитието на държавите от региона от 60-те години на XX век до днес. Отчетени са факторите, главните фигури и политическите организации, оказали влияние в него. Особено място в дисертационния труд е отделено на Република Турция. Открито е ролята ѝ в региона, разгледан е подробно въпросът за нейното членство в ЕС и са формулирани възможни сценарии за развитие на турско-европейските отношения.

В последната част на глава първа е отделено специално внимание на масовите протести и вълнения в Средиземноморския регион, известни като „Арабската пролет“. На базата на аналитичния подход са изложени основните причини, довели до тези събития, проследени са мерките на ЕС в отговор на промените в региона. Обърнато е внимание на миграционните проблеми – резултат от възникналата политическа нестабилност в средиземноморските държави.

Във втора глава „Политика на ЕС към Средиземноморието – инициативи и подходи“ се разглежда еволюцията на средиземноморското направление във външната политика на Европейския съюз. Анализирани са Римският договор за създаване на Европейска икономическа общност, в който са заложили основните цели и задачи на ЕО/ЕС в Средиземноморския регион. Проследени и анализирани са началните инициативи за регионална интеграция до установяването на Евро-средиземноморското партньорство през 1995 г. С подписването на Декларацията от Барселона се създава нова система на взаимоотношения

между ЕС и средиземноморските държави, основаваща се на споразумения за асоцииране и сътрудничество в областта на икономиката, политиката и културата. С вещина са посочени всички положителни последствия за средиземноморските държави в резултат от приетите в Барселона ангажименти.

Изследването разглежда и новите инициативи на Европейския съюз по отношение на южните партньори – Европейската политика за съседство (2004 г.) и Съюзът за Средиземноморието (2008 г.). Втора глава представлява същностната част на научното изследване, тъй като в нея са открити и анализирани основните инструменти и механизми, действащи в рамките на всяка една от европейските инициативи.

Трета глава акцентира върху факторите, които оказват влияние върху взаимоотношенията между ЕС и държавите от Средиземноморския регион. Отделено е доста внимание на новите моменти, които Договорът от Лисабон внася в сферата на ОВППС на ЕС. Анализът на отчетния доклад на Сметната палата относно дейността на Европейската служба за външни действия дава възможност на автора да формулира някои критични бележки относно досегашната дейност на дипломатическата служба. Други фактори, разгледани в тази глава, са световната финансова и икономическа криза, „засегнала по различен начин и в различна степен двата региона“, трите разширявания през новото хилядолетие, миграционните проблеми, представени с тяхната острота и процесът на демократизиране на региона, наречен отново „Арабска пролет“. Безспорен принос по отношение на изследването представляват отчетените най-нови международни фактори като конфликтът в Сирия и „Ислямска държава“. Като приносен момент може да се отбележи оригиналната типологизация на разнопосочните фактори, предложена от докторанта.

Последната точка на трета глава е прогностична по своята същност. Авторът представя 4 сценария за бъдещото развитие на отношенията на ЕС с южносредиземноморските държави. В края на тази глава докторантът отправя редица критични бележки към политиката на ЕС спрямо Средиземноморския регион. Посочени са някои от причините за неефективността ѝ и са направени редица разумни предложения за по-ефективна политика от страна на ЕС.

III. Критични бележки и препоръки

Считам, че изследването би спечелило, ако макар и накратко, се отбележи приносът на СССЕ/ОССЕ за развитие на сътрудничеството между северната и южната част на Средиземноморския регион, още повече че Хелзинкският заключителен акт от 1975 г. въвежда специално понятие „неучастващите средиземноморски държави”, което обхваща страните от южното и източното Средиземноморие и Албания. В рамките на СССЕ на редица срещи през 80-те и началото на 90-те години се обсъжда възможността за свикване на съвещание/конференция за сигурност и сътрудничество в Средиземноморския регион. Посочената критична бележка по никакъв начин не се отразява върху общата положителна оценка на дисертационния труд.

IV. Заключение

Предвид гореизложеното считам, че научното изследване притежава качествата на дисертационен труд и подкрепям научното жури в решението му да присъди на Мария Георгиева Хаджипетрова-Лачова образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.6 Право, научна специалност „Международно право и международни отношения“.

20.01.2015 г.

Член на научното жури:

/доц. д-р Ана Джумалиева/